

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету



Ю.О. Колпаков
«24» січня 2020 р.

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету від 24 січня 2020 р. № 06

Присутні:

д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права, декан юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломосць, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ю.В. Пирожкова, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету А.А. Шарая, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Л.В. Кузенко, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Р.О. Кукурудз, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиєва, здобувач І.Е. Черняхович.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков.

Секретар: к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиєва.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства»,

що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувача **І.Е. Черняхович** про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло навів основні наукові положення та теоретичні висновки, які стосуються правового регулювання суспільних відносин що виникають у процесі вирішення адміністративними судами спорів у сфері державно-службових відносин. Перш за все, здобувач наголосив на тому, що проблеми, які виникали під час здійснення правосуддя адміністративними судами, потребували свого наукового осмислення та обґрунтування системних пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання судової адміністративної юрисдикції практично по усіх категоріях публічно-правових спорів та процедур їх вирішення під час здійснення судового провадження. Окремі виникали питання і щодо необхідності вдосконалення правового регулювання процедур порушення та вирішення справ адміністративної юрисдикції, предмет яких стосувався спорів, що впливають з державно-службових відносин. Наявність таких окремих питань обумовлена, насамперед, значенням для розвитку держави інституту державної служби загалом та його окремих складових. Поряд із визначенням актуальності теми дослідження, надана характеристика наукової новизни, висновків, пропозицій та рекомендацій, що презентуються у дослідженні. Зокрема, вказано на підході щодо конфліктності публічно-правових відносин, класифікації спорів у сфері таких відносин, розмежуванні юрисдикції адміністративних судів, визначення сутності та змісту спорів у сфері публічно-правових відносин, тощо.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на **запитання учасників фахового семінару.**

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: Чи вважаєте Ви перспективним застосування медіації як способу вирішення конфліктів у сфері державно-службових відносин?

Черняхович І.Е., здобувач: Дякую за запитання. Застосування медіації розглядалось як один з позасудових способів вирішення публічно-правових спорів, що виникають з державно-службових відносин. Була вказано про можливість застосування медіації у цій сфері, окрім випадків, коли застосування такого способу виключається за видом державної служби (наприклад, військова служба) чи конкретними обставинами (наприклад, в умовах воєнного стану). Обґрунтовано, що ініціатива щодо застосування медіації має виходити від суб'єкта прийняття спірного управлінського рішення.

Кузенко Л.В, к.ю.н., доцент: У роботі обґрунтовано тезу про те, що спосіб оформлення трудових відносин між державним службовцем та

суб'єктом публічної влади не становить інтересу щодо систематизації досліджуваних спорів як предмету юрисдикції адміністративного суду. Поясніть свій підхід.

Черняхів І.Е., здобувач: Дякую за запитання. Вказана теза ґрунтується на наступному. Спори за позовами осіб, які працюють в органах державної влади, місцевого самоврядування на підставі контракту, про поновлення на роботі, виплату заробітної плати за час вимушеного прогулу мають розглядатись у порядку адміністративного судочинства, за умови якщо такі особи за своїми посадовими обов'язками були уповноважені на виконання завдань та функцій держави..

Курінний Є.В. д.ю.н., професор: Які особливості позивачів у справах щодо розгляду спорів у сфері державно-службових відносин?

Черняхів І.Е., здобувач: Дякую за запитання. Судова практика розгляду спорів у сфері державно-службових відносин свідчить про переважну більшість випадків, коли справу адміністративної юрисдикції ініціює саме позивач – державний службовець, або ж позов стосується випадку, коли особа на час звернення до суду не є державним службовцем, але спірні правовідносини є правовідносинами державної служби та мали місце раніше. Водночас, має місце активний характер суб'єкта публічної влади в окремих категоріях публічно-правових спорів у сфері державної служби (зокрема, у справах щодо відшкодування шкоди, завданої державним службовцем; оскарження нормативно-правових актів у сфері державної служби). Зазначене надає підставу для висновку щодо визнання можливості бути позивачем у таких справах як державного службовця, так і суб'єкта публічної влади. Виходячи з наведеного, можливо зробити висновок, що позивачем у позовному провадженні щодо вирішення досліджуваних спорів може бути як державний службовець, так і суб'єкт публічної влади. Відповідачем може бути як державний службовець, так і суб'єкт публічної влади.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача д.ю.н., професор Рябченко О.П., д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., к.ю.н., доцент Кузенко Л.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Рябченко О.П.**, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувача вказала на те, що здобувач в достатньому обсязі виконав освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок,

Черняхович І.Е. набула необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації та виконання здобувачем розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи, здобувач, виконуючи загальні настанови наукового керівника з тих питань, які об'єктивно перебувають поза межами розуміння здобувача наукового ступеня доктора філософії, водночас, виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні на всіх його стадіях: при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні. Вироблені здобувачем теоретичні положення є достатньо обґрунтованими, а пропозиції – мають практичне значення, зокрема в нормотворчій діяльності та правозастосуванні. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. При дослідженні опрацьовано велику кількість доктринальних джерел, законодавства, в тому числі перспективного та зарубіжного.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Таким чином, дисертація Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства» є самостійним завершеним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати та вирішує наукове завдання щодо встановлення сутності публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин, визначення їх кола, здійснення їх систематизації, а також визначення особливостей позовного провадження з цієї категорії справ адміністративної юрисдикції, виявлення недоліків у правовому регулюванні та обґрунтування на цій основі пропозицій щодо внесення змін до адміністративного матеріального і процесуального законодавства. Дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право).

Долучившись до **обговорення основних наукових результатів** дисертації, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права **Колпаків В.К.** відзначив те, що здобувач приділив належну увагу аналізу спорам у сфері державно-службових відносин, що вирішуються в порядку адміністративного судочинства, із виокремленням елементів такої системи, приділивши особливу увагу внутрішнім та

зовнішнім зв'язків між ними, а також всіх ознак такої системи, наявність яких й підтверджує специфіку адміністративної процесуальної форми. Розгляд державно-службових відносин як системи із врахуванням зокрема, їх форми та змісту зумовив актуальність використання системного підходу, в рамках якого вирішено важливе наукове завдання наукове завдання..

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор кафедри адміністративного та господарського права **Курінний С.В.** зазначив, що теоретичний матеріал характеризується актуальністю, застосуванням наукових здобутків у сфері не тільки власне адміністративно-правової доктрини, але й суміжних сфер гуманітарних знань: філософія, в тому числі філософія права, теорія держави, теорія права, а також трудове право та окремі наукові положення доктрини у сфері приватно-правових галузей права. Нормативну базу дослідження складають положення актів національного законодавства, окремих актів міжнародного законодавства (що не мають юридичної сили стосовно України, але цінні у загальногуманітарному значенні адаптації до світових стандартів). Такий підхід є показником глибокого опрацювання міжнародного досвіду врегулювання суспільних відносин за проблематикою дослідження. Окремо наголосив на емпіричній базі роботи, що складається з матеріалів судової практики вирішення досліджуваної категорії публічно-правових спорів, починаючи з 2012 року та по теперішній час, узагальнень судової практики та матеріалів судової статистики Вищого адміністративного суду України, матеріалів практики судів загальної юрисдикції, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, а також політико-правової публіцистики, енциклопедичних та довідкових видань.

Охарактеризував структуру дисертаційної роботи, яка на його погляд достатньо логічна, що дозволило дослідити проблематику, починаючи від загальнотеоретичних аспектів й поступово посилити спеціалізацію дослідження. Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження сформульовані достатньо коректно, у відповідності до вимог, визначених у законодавстві. Достатній рівень результативності дослідження забезпечується використанням автором різноманітних загальних та спеціальних методів наукового пізнання.

Позитивної характеристики наукового дослідження здобувача, та схвальний відгук к.ю.н., доцента кафедри адміністративного та господарського права **Кузенко Л.В.**, який наголосив на цінності визначення змісту державно-службових відносин як предмету спору у сфері публічно-правових відносин, що передбачає опрацювання поняття «державна служба», визначення конфліктності відносин державної служби в наукових доробках та судовій практиці, систематизація державно-службових відносин, уточнення предмету спору, пов'язаного із прийняттям, проходженням та звільненням з державної служби.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н, професору С.В. Курінному, д.ю.н., доценту І.В. Болокан під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету



В.К. Колпаков

Секретар:

к.ю.н., викладач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету



Ш.Н. Гаджісва

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Дисертація Черняхович Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» виконана на кафедрі адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету ДФС України. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Університету ДФС України (протокол № 2 від 30 листопада 2018 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **«Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства»** вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 5 від 24 грудня 2019 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

- 1) професора кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, професора Є.В. Курінного;
- 2) професора кафедри цивільного права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, доцента І.В. Болокан.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувач переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукового завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Розвиток та постійне вдосконалення юридичних засобів і способів правового захисту прав і свобод громадян у публічно-правових відносинах у напрямку забезпечення їх дієвості, результативності є однією з ознак реалізації стратегії демократичних перетворень у державі. В Україні прийняття у 2005 році Кодексу адміністративного судочинства, запровадження системи адміністративних судів означало поступове формування найбільш дієвої системи правового захисту – судового – у відносинах громадян, юридичних осіб з органами, наділеними владними повноваженнями.

Проблеми, які виникали під час здійснення правосуддя адміністративними судами, потребували свого наукового осмислення та обґрунтування системних пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання судової адміністративної юрисдикції практично по усіх категоріях публічно-правових спорів та процедур їх вирішення під час здійснення судового провадження. Окремі виникали питання і щодо необхідності вдосконалення правового регулювання процедур порушення та вирішення справ адміністративної юрисдикції, предмет яких стосувався спорів, що впливають з державно-службових відносин. Наявність таких окремих питань обумовлена, насамперед, значенням для розвитку держави інституту державної служби загалом та його окремих складових.

Проблема пошуку шляхів вдосконалення захисту прав і свобод у державно-службових відносинах в адміністративних судах не втратила актуальності і після судової реформи 2016 року. Ситуація ускладнюється і тим, що у зв'язку із динамічним характером новелізації правового регулювання державно-службових відносин у сучасному Законі України «Про державну службу» виникає необхідність подальшого оновлення нормативних вимог, відповідно інтенсифікації реформування системи державно-владних інституцій на конституційних засадах. Попередній Закон України «Про державну службу» від 1993 року діяв достатньо тривалий термін і, хоча і був підданий з боку науковців чисельній критиці, проте ним були закладені підвалини подальшого еволюційного розвитку законодавства у царині правового регулювання державної служби. Невпинна динаміка суспільних трансформацій в Україні позначалась на чисельних змінах до вказаного закону, а судова практика вирішення спорів у державно-службових відносинах, правові позиції Конституційного Суду України були чинником стабілізації і нівелювання об'єктивно виникаючих проблем, пов'язаних із прогалинами і колізіями, обумовленими наявністю значної кількості підзаконних актів, якими були урегульовані окремі питання проходження державної служби. У правовій доктрині поліплановість та системний характер правовідносин у сфері державної служби обумовили аналогічний характер наукового пошуку у галузях адміністративного права, трудового права, права соціального забезпечення.

Активний розвиток інститутів громадянського суспільства, необхідність посилення державних гарантій законності у сфері державної служби, реалізація в Україні стратегії євроінтеграції, визначає необхідність постійного оновлення чинного законодавства, а з боку теоретиків – невинного творчого пошуку нових форм і методів регулювання державної служби.

Доктринальну основу формування теоретичного підходу до юридичної характеристики публічно-правових спорів, що впливають з державно-службових відносин, і є предметом судової адміністративної юрисдикції становлять наукові роботи вчених, в яких були піддані аналізу питання розвитку науки адміністративного права, сутності адміністративного

процесу, окремі проблеми формування моделі судового адміністративного процесу. Слід вказати про роботи, в яких розроблено і презентовано базові положення адміністративного права: В.Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, І.П. Голосніченко, Е.Ф. Демський, С.В. Ківалов, О.В. Кузьменко, О.І. Миколенко, В.Г. Перепелюк, А.О. Селіванов, С.Г. Стеценко та інші. Окремо необхідно наголосити про доробок дослідників проблем адміністративного судочинства: О.В. Бачун, В.М. Бевзенко, Ю.В. Георгієвський, І.Б. Коліушко, О.Д. Крупчан, О.М. Пасенюк, Ю.С. Педько, К.Ю. Пуданс-Шушлебін, А.В. Руденко, М.І. Смокович, В.С. Стефанюк, В.В. Тильчик та інші. Сутність адміністративно-правових спорів загалом та у конкретних правовідносинах, дослидили зокрема: Л.В. Бринцева, О.А. Веденяпін, Н.М. Гладка, В.В. Горбалінський, М.Г. Кобилянський, О.С. Луніна, Д.В. Лученко, Н.Б. Писаренко, В.А. Сьоміна, К.О. Тимошенко, Н.Є. Хлібороб та інші. Питання публічної служби аналізували В.Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, С.Д. Дубенко, С.В. Ківалов, О.О. Кравченко, О.В. Петришин, Є.С. Черноног та інші. Безпосередньо проблемам правового регулювання державно-службових відносин та вирішення публічно-правових спорів у державно-службових відносинах присвятили дослідження В.Ю. Поплавський, І.П. Сімонова, М.І. Цуркан. Проблеми правового регулювання службово-трудої діяльності державних службовців досліджував М.І. Іншин.

Отже, значною мірою актуальність дослідження зумовлена новизною теми, її значенням для розвитку науки адміністративного права і процесу та адміністративного процесуального законодавства.

Дослідження відповідає Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, затвердженій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 - 2020 роки, затвердженій Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015, виконане відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених 03 березня 2016 р. загальними зборами Національної академії правових наук України.

Дисертаційне дослідження відповідає плану наукових досліджень кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України «Організація боротьби з контрабандою та іншими порушеннями податкового та митного законодавства: європейський досвід та пропозиції для України» (державний реєстраційний номер УкрНТІ 0116U008481).

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дисертації ««Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства» як підтверджує зміст дисертації, зумовлена тим, що дисертація є однією з перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних наукових досліджень, в якому, виходячи з принципового оновлення процесуального законодавства, спрямованого на гармонізацію правил адміністративного, господарського, цивільного судочинства із збереженням специфіки кожної форми здійснення правосуддя, визначено коло публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин, надано їх характеристику, а також встановлено особливості позовного провадження з цієї категорії справ адміністративної юрисдикції, обґрунтовано шляхи вдосконалення із врахуванням позицій Європейського суду з прав людини.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку положень і висновків, що містять наукову новизну і виносяться на захист.

уперше:

- обґрунтовано підхід, за яким конфліктність у сфері державно-службових відносин слід розглядати з позицій їх властивості, яка набуває специфіку, залежно від рівня організації державної служби та виду державно-службових відносин. Визнання наявності властивості конфліктності державно-службових відносин обумовлює необхідність виділення «внутрішньої» і «зовнішньої» її сторін, які розкриваються у взаємозв'язку із межами державно-службових відносин – усередині них («внутрішня конфліктність») або поза її межами («зовнішня» конфліктність);

- доведено доцільність класифікації публічно-правових спорів, що виникають з державно-службових відносин та входять до предмету юрисдикції адміністративних судів за такими критеріями, як: спеціальний правовий статус сторін; динаміка статусу державного службовця; характер спірних правовідносин. У рамках другого критерію здійснено класифікацію зазначених спорів за критерієм предмета спору;

- запропоновано віднести до державно-службових відносин як предмету юрисдикції адміністративних судів адміністративні правовідносини, що виникають у зв'язку із діяльністю осіб на політичних посадах, за винятками, передбаченими законом;

- виділено визначальний критерій розмежування юрисдикції адміністративних і загальних судів у спорах, що впливають з державно-службових відносин, із врахуванням практики Європейського суду з прав людини;

удосконалено:

- науковий підхід щодо визначення категорії адміністративної юрисдикції шляхом звуження її меж; обґрунтовано, що спори про стягнення заробітної плати державного службовця за час вимушеного прогулу мають

бути виключені з юрисдикції адміністративних судів, за винятком випадків, коли такі вимоги є похідними від вимог з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;

- положення про сутність публічно-правового спору та підхід щодо визначення кола державно-службових відносин, які становлять його предмет; обґрунтовано доцільність виключення з кола публічно-правових окремих категорій спорів за участю державних службовців, що пов'язані з проходженням публічної служби;

дістали подальшого розвитку:

- систематизація наукових досліджень, в яких висвітлюються проблемні питання правового регулювання державно-службових та пов'язаних із ними відносин, та запропоновано застосування комплексного критерію систематизації, що враховує: а) соціально-правове значення проблеми вирішення публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин; б) роль державної служби у розбудові України як незалежної, соціальної, правової держави; в) формування і функціонування дієвих гарантій законності діяльності державних службовців; г) необхідність дотримання прав, свобод, законних інтересів під час проходження державної служби;

- поняття конфліктності як ознаки публічно-правового правовідношення та охарактеризовано специфіку конфліктності у державно-службових відносинах;

- положення щодо структури публічно-правового спору як предмету юрисдикції адміністративного суду шляхом обґрунтування доцільності виділення у структурі досліджуваної категорії публічно-правового спору, окрім підстави, предмету та сторін, сфери виникнення як окремого елемента;

- наукові погляди щодо адміністративної процесуальної правосуб'єктності та визначено таку правосуб'єктність щодо суб'єктів державно-службових відносин.

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх раціональністю, аргументованістю, логічною несуперечливістю, використанням значної кількості авторитетних джерел, відповідністю основоположним принципам науки, практичною орієнтованістю. Достатньою для вичерпного розуміння найбільш важливих аспектів питань, що охоплюються предметом дослідження, є нормативно-правова (у тому числі перспективне та зарубіжне законодавство) та наукова джерельна база.

Крім того, слід погодитись із тим, що багатоаспектність характеристики адміністративно-правової природи шляхів і способів вирішення адміністративними судами публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин забезпечується системним підходом у сукупності із герменевтикою розкриття юридичного змісту обґрунтованих наукових положень, що виносяться на захист.

Виконання поставлених завдань обумовило використання як загальнотеоретичних, так і спеціально юридичних методів наукового пізнання. Застосування діалектичного методу дозволило сформулювати поняття процедури розгляду досліджуваних спорів адміністративним судом як вихідну категорію дослідження (Розділ 3, підрозділи 3.1, 3.2). Застосування методу аналогії дозволило поширити результати дослідження на певне коло суспільних відносин в межах досліджуваної категорії, що створило підґрунтя для формулювання змін до чинного законодавства (Розділ 1, підрозділ 1.2; розділ 2, підрозділ 2.2; розділ 3, підрозділ 3.2).

За допомогою логіко-семантичного методу у взаємозв'язку із методом порівняльного аналізу визначено окремі ключові категорії в контексті дослідження: «публічно-правовий спір», «державно-службові відносини», «адміністративна юрисдикція», «контракт» як підстава проходження публічної служби тощо (Розділи 1, 2). За допомогою формально-логічного методу у взаємозв'язку із методом синтезу визначено критерії розмежування адміністративної юрисдикції та юрисдикції загальних судів при вирішенні досліджуваних спорів (Розділ 2, підрозділ 2.1). Формально-догматичний метод використано при формуванні термінологічного апарату (Розділи 1, 2). Застосування методу класифікації та групування дозволило здійснити класифікацію публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин, що підпадають під юрисдикцію адміністративних судів (Розділ 2, підрозділ 2.2). Застосування методу юридичної компаративістики дозволило порівняти практику національних судів щодо вирішення зазначених спорів та практику Європейського суду з прав людини з відповідних питань, що створило підґрунтя для формування пропозицій до актуального адміністративного законодавства (Розділ 3, підрозділ 3.2).

Розгляд державно-службових відносин як системи із врахуванням зокрема, їх форми та змісту зумовив актуальність використання системного підходу, в рамках якого застосовані наведені методи наукового пізнання.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Черняхів І. А. Виды публично-правовых споров в сфере государственно-служебных отношений, которые составляют предмет юрисдикции административных судов. *Leges et Viata*. 2019. № 8. С. 132–136.

2. Черняхів І. Е. Світовий досвід судового захисту прав державних службовців як основа вдосконалення вирішення публічно-правових спорів у

сфері державно-службових відносин. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. №. 6 (Частина 3). С. 228–233.

3. Черняхів І.Е. Вплив концепції публічного адміністрування на визначення сутності публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин. *Право та державне управління: збірник наукових праць*. 2019. № 2. С. 76–85.

4. Черняхів І.Е. Державно-службові відносини як предмет публічно правового спору. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 179–183

5. Черняхів І.Е. Конфліктність як властивість державно-службових відносин: до питання розкриття змісту. *Право і суспільство*. 2019. № 2. Ч. 2. С. 147–151.

6. Черняхів І.Е. Сторони публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин та їх адміністративно-процесуальна правосуб'єктність. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1. С. 186–191.

7. Черняхів І. Е. Поняття публічно-правового спору та його розмежування із суміжними поняттями «публічно-правовий конфлікт», «державно-правовий конфлікт», «адміністративно-правовий спір». *Приватне та публічне право*. 2018. № 2. С. 108–112.

8. Черняхів І.Е. Адміністративна юрисдикція та правова природа окремих видів правових спорів: підходи європейського суду з прав людини. *Тридцять восьми економіко-правові дискусії* : матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Львів, 25 червня 2019 р.). Львів, 2019. 88 с. С. 68–72.

9. Черняхів І.Е. Структура публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства. *Реформування правової системи держави*: Матеріали наук.практ. конф. (м. Харків, 28-29 червня 2019 р.). Херсон: Издательский дом "Гельветика", 2019. С. 59–62.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові видання держав-членів ОЕСР та/або ЄС			
1.	Виды публично-правовых споров в сфере государственно-служебных отношений, которые составляют предмет юрисдикции административных судов.	<i>Leges si Viata</i> . 2019. № 8. С. 132–136.	другий

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові фахові видання України			
2.	Світовий досвід судового захисту прав державних службовців як основа вдосконалення вирішення публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин.	<i>Visegrad Journal on Human Rights</i> . 2019. №. 6 (Частина 3). С. 228–233.	третій
3.	Вплив концепції публічного адміністрування на визначення сутності публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин.	<i>Право та державне управління: збірник наукових праць</i> . 2019. № 2. С. 76–85.	перший
4.	Державно-службові відносини як предмет публічно правового спору.	<i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i> . 2019. № 4. С. 179–183	перший
5.	Конфліктність як властивість державно-службових відносин: до питання розкриття змісту.	<i>Право і суспільство</i> . 2019. № 2. Ч. 2. С. 147–151.	перший
6.	Сторони публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин та їх адміністративно-процесуальна правосуб'єктність.	<i>Прикарпатський юридичний вісник</i> . 2019. № 1. С. 186–191.	третій
7.	Поняття публічно-правового спору та його розмежування із суміжними поняттями «публічно-правовий конфлікт», «державно-правовий конфлікт», «адміністративно-правовий спір»	<i>Приватне та публічне право</i> . 2018. № 2. С. 108–112.	перший

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією І.Е. Черняхович «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Черняхів Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства», є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про особистий істотний внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Черняхів Ірини Едуардівни «Публічно-правові спори у сфері державно-службових відносин як предмет адміністративного судочинства» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

**професор кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор**



Є.В. Курінний

Рецензент:

**професор кафедри
цивільного права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, доцент**



І.В. Болокан